

"Зимни вечери" - Христо Смирненски /анализ/

30.10.2018, 12:11 ч.

ХРИСТО СМИРНЕНСКИ - „ЗИМНИ ВЕЧЕРИ“
/анализ/

Със своето идейно-тематично и стилово своеобразие поезията на Христо Смирненски влива нова струя в развитието на бъл-гарската литература. Тя отговаря на потребностите на своето време - годините след Първата световна война, когато се раздвижват социалните пластове у нас и по цял свят.

Смирненски е един от първите урбанистични поети в нашата литература. Именно градът е онази социално-битова сцена, на която се разиграват различните случки в поемата „Зимни вечери“. Каменният град е сравнен с „гробница“. Той е враждебен, мрачен, пуст, застинал в тишината и безнадеждността на сивата мъгла. Неговите сгради са персонифицирани като страшни, гигантски живи същества, които гледат „злоещо“ с „жълти стъклени очи“, а тополата е превърната в призрак. Човешкото присъствие не стопля атмосферата на потиснатост, страх и заплаха, която цари наоколо, а сякаш още повече увеличава напрежението. Стъпките отекват и се стопяват в тъмата самотно и отчуждено, а пък снегът под тях „хрупка с вопъл зъл и глух“.

Изпитал бедността на собствения си гръб и сам дете на крайните градски квартали, Смирненски има особено отношение към тях. Той не се страхува да надникне в „зимните вечери“ на хората от социалното дъно. В „смълчаните хижи“, зад „мътните стъкла“, сред голите стени и продраните завеси цари „бедност и грижа“, мизерия и отчаяние, породени от „безхлебието на бащата“. „Безхлебие“, което деформира неговото съзнание и го тласка да излее своя гняв, озлобление и безсилие пред смазващия го живот върху жена си и децата си. Писъкът на децата и плачът на жената, която, омаломощена от болката, „проридава едва“, очертават кръга на семейната трагедия, породена от социалния конфликт. Причините за страданията все още не са осъзнати от героите, макар че бащата вече е „от помисли странни обзет“ и „размахва ръце в закана“. Съчувствието на поета към страдащото семейство се връща като ехо към тях заедно със звъна на „цигулката разплакана“ и с тъжните песни на циганите-ковачи.

В ярък контраст с картината, пресъздаваща съдбата на нещастното семейство, е следващата, в която под ударите на чуковете в силните ковашки ръце блика живот и пламък: в началото „разкъсан и блед“, за да се развие и разгори миг след това в мощен огън от „жълти и алени снопчета“. Богатството на цветовете символизира усилва още повече интензивността на победното чувство заедно със звъна на ритмичните удари на тежките чукове, които сякаш смазват стоманата - символ на злото. Тя „съска, пълзи“, но победена отстъпва, пръскайки наоколо „златни сълзи“. Безпомощни пред силата на човешкия дух са и тънките „змийки от лед“. Метафората на победената „стомана елмазена“ от „черните ковачи“ в „огнен блясък запалени“, е символ не на закана, а на настъпващите разгорели се пламъци на социалното недоволство, което ще помете

злото, хвър-лило в отчаяние хората от социалните низи-ни.

В противовес на тази метафорично пре-дадена борба между доброто и злото, в след-ващата част от поемата отново централно място ще заеме глухата, безжизнена статичност на „гъстата мъгла“, поемаща отново ролята на главен „герой“. Мъглата като метафора-символ на безпросветното мъчени-ческо съществуване на границата на живота и смъртта, която присъства в цялата поема, е пресъздадена в една емоционално смис-лова градация, сменяйки съответно три пъ-ти своята цвeтова гама. Веднъж тя тегне със своя „злокбно-сив плащ“, втори път е пред-ставена като „жълто-пепелява“, навявайки алюзия за смъртта със своето „зловещо праз-ненство“. И трети път, вече на равнището на една кулминация, „на живота сивата мъгла“ е хванала като в клещи хората, превръ-щайки ги в свои пленници на зла орис, коя-то „ледно тегне“ над тях и ги „души“. Смело можем да кажем, че в тази поема най-ярко се разкрива художественият маниер на Смирненски да прави своите поетични обоб-щения чрез символи-обобщения.

На фона на „завесата от черен мрак“ хо-рата се появяват и чезнат като призрачни „незайни силуети“. Такова „задгробно приз-рачно същество“ е силуетът на „слепия ста-рик“, придружен от детето, преди сенките им отново да се разтопят в мъглата. Призрачността и демоничността, които лъхат от тези иначе трогателни фигури, изкристали-зират в следващата част на по-друго ниво. Това е смъртта на девойката, пресъздадена с покъртителния детайл за „моминското ли-це в ковчега“, със синекдохата „жълти скръс-тени ръце“, с „бледножълти петна“, с „плача на жената“... Отново улавяме почти недоловимия повей на топло съчувствие от стра-на на поета, изразено с художествения пох-ват на образния паралелизъм. Неповтори-ма нежност се усеща в целувката на свещи-те по заскрежените стъкла, които стопяват ледените цветя в тяхната „кратка красота“, както смъртта е стопила краткия момински живот...

Неслучайно Смирненски оставя образи-те на двете деца на града накрая, в последната част на поемата, за да послужат за по-анта. Няма по-силно страдание от страда-нието на невинните деца, както и няма по-категорично обвинение срещу несправед-ливостта и жестокостта, на които те са под-хвърлени от социално поляризираното об-щество. Децата, бъдещето на една нация, са изхвърлени вън от параметрите на общес-твото и са захвърлени някъде на дъното му. Детски невинното им съзнание не може да схване още логиката на проявената към тях социална несправедливост. В „четящата се в очите им скръб“ обаче, в треперещите от студ телца, когато снемат за отдих чувалчетата от гърба си, се долавя не само мъка-та, с която трябва да изкарат кората хляб, но и тъгата, заради едно детство без смях и иг-ри, така необходими, за да израснат здрави и жизнени. И все пак, не всичко е попарено и прекършено в техните души. Те са все още отворени за красотата и игривостта, което ги кара да се наслаждават на чудно въртя-щите се край тях снежинки. От една страна, те улавят тази красота в „някаква смътна по-чуда“, свикнали само с мъката в безрадост-ното си детство. От друга страна, поетът от-ново, чрез похвата на образния паралели-зъм, ни внушава, че нежността и чистотата на душите им е сходна с тази на снежинки-те. И както белите „снежинки сребристи“ па-дат „ в локвите и стават кал“, така се налага и алюзията, че същата съдба на безрадост-ното принизяване на човешкото съществу-ване в социалните низини ще сполети и де-цата.

Позицията на лирическият герой е позиция на състраданието, която обгръща емоцио-нално

героите от целия цикъл. Нещо повече, той сам е един от тях, защото не само е поз-нал мизерията в собствения си живот, но и защото твърде рано е посетен от възпятата от него Жълта гостенка. Затова се обръща към всички унизени и онеправдани с обръщени-ето „**Братя мои**". Той го прави не само пора-ди личната си съпричастност към тях, но и с чувството за колективно социално братство на хората, споделящи еднаква жестока и тра-гична участ. Лирическият герой живее с на-деждата, че хората в това колективно братст-во ще се сплотят и заедно ще се борят за един социален порядък, който ще бъде ед-накво справедлив за всички, в който няма да има унизени и оскърбени, няма да има де-персонализация на личността.

И все пак, да се откаже човек от принци-пите на социалната справедливост, на лю-бовта към човека е равносилно на отказ от своето собствено достойнство, от своята човешка същност!

[@bgmateriali.com](http://bgmateriali.com)